

บทที่ 1

ບາກນໍາ

เนื้อหาของบทนำเป็นการเสนอภาพรวมของการวิจัยโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย เป้าหมาย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและนิยามศัพท์ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์พบว่าเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต ทำให้วิธีชีวิตเปลี่ยนไป ตลอดจนความเป็นอยู่ประเพณีและวัฒนธรรมก็เปลี่ยนไปด้วย สิ่งรอบตัวมักเป็นสิ่งใหม่ ๆ มีความทันสมัยไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกเครื่องมือสื่อสาร ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตก็มักเป็นผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศซึ่งมักมีสารเคมีเจือปน วิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ จึงคลุกคลีอยู่กับผลิตภัณฑ์ที่มีสิ่งปนเปื้อนอยู่เสมอ ประชาชนทั่วโลกรวมทั้งในประเทศไทยได้หันกลับมาสนใจใช้สมุนไพรเพิ่มมากขึ้น สมุนไพรจึงเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่มีศักยภาพสูงในตลาดปัจจุบัน เมื่อภาวะเศรษฐกิจด้อยผลิตภัณฑ์สมุนไพรจึงได้รับความสนใจที่จะพัฒนาให้เป็นสินค้าที่จะบรรเทาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เนื่องจากทำให้เกิดการซั่งแรงงานและธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งหากมีการวางแผน และส่งเสริมอย่างเป็นระบบก็จะช่วยส่งผลทำให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศไทยเกิดขึ้นได้รวดเร็วขึ้น พบว่าในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสนใจเรื่องสมุนไพรเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพืชที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การนำสมุนไพรไทยมาพัฒนาเป็นยาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอางจะช่วยประทับใจตราต่างประเทศที่ต้องนำเข้าผลิตภัณฑ์เหล่านี้ นอกจากนั้นเป็นการพึ่งตนเองที่ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษไทย ดังพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักความพอ足 พ้ออยู่พอกิน ไม่ฟุ่มเฟือยและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยไม่เครียดร้อนท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจ สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักความพอ足 พ้ออยู่พอกิน ได้เพิ่มขึ้น หากมองในแง่ของธุรกิจมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ กำไรหรือผลตอบแทนและเพื่อความอยู่รอดของกิจการ การดำเนินงานทางด้านการตลาดมีความสำคัญ นี่เองจากกิจกรรมทางการตลาดมีบทบาทสำคัญต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

อาทิเช่น การกระจายสินค้า การส่งเสริมการตลาด ส่วนผสมทางการตลาด เป็นต้น สำหรับข้อมูลทางด้านการตลาด พบว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินธุรกิจ แต่ปัจจุบันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตลาดของผลิตภัณฑ์สมูนไพรมีน้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นการผลิต ขนาดของตลาด กลไกการตลาดและปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค

กรณีวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภาครัฐได้ให้ความสนใจสนับสนุนมากขึ้น เนื่องจากได้เล็งเห็นถึงการสร้างรายได้ การเพิ่มศักยภาพของชุมชนและระหว่างชุมชน โดยการนำทุนทางสังคมของชุมชนที่มีอยู่ ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากรท้องถิ่น ผนวกกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ เพื่อถือให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเรียนรู้สังคม ตลอดจน การให้ความสำคัญกับศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วย วิสาหกิจชุมชนเครื่องสำอางสมุนไพร เป็นอีกกลุ่มที่ได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะปัจจุบันประชาชนให้ความสนใจในการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรทั้งในด้านความงาม สุขภาพและการรักษาโรค ด้วยเหตุนี้จึงมีการการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องสำอางสมุนไพรให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น ในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยทั่วไปในการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคนอกจากจะคำนึงถึงคุณภาพแล้ว บรรจุภัณฑ์ยังมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไม่น้อย เพราะรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและสวยงามจะดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคได้มาก แสดงให้เห็นว่าหากผลิตภัณฑ์มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ดีจะทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจมากขึ้น

ชุมชนสวนตูลเป็นชุมชนใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลเขารูปปี้ช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา บริเวณใกล้เคียงกับสวนสัตว์สงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา นอกจากนั้นยังมีสถานศึกษาเอกชนที่อยู่ในอำเภอเดียวกันสองแห่ง คือ โรงเรียนสงขลา อาศิร์และโรงเรียนเทคโนโลยีสงขลา ห่างจากไปทางทิศเหนือสิบกิโลเมตรเป็นมหาวิทยาลัยศรีวิชัย ทำให้ชาวสวนตูลได้เปรียบเรื่องแหล่งเรียนรู้ และด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้กลุ่มสวนตูลเครื่องสำอางสมุนไพรได้เจริญเกิด เมื่อมีการอบรมคุณค่าพืชสมุนไพรท้องถิ่น เนื่องในวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติได้รับการอบรมเรื่องปลูกพืชสมุนไพรในแปลงสาธิตพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่กำลังจะสูญพันธุ์ เช่น สมุปoyer ใบหนาด หนอนตายาก ว่านนาางคำไพล ต่อมานมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและทดลองจนประสบผลสำเร็จ เกิดเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากพืชสมุนไพรดังกล่าว หลังจากนั้นได้นำความรู้ไปเผยแพร่ ชุมชน โดยจัดตั้งกลุ่มย่อยเครือข่ายทั้งในชุมชนและนอกพื้นที่ต่างอำเภอ มีโอกาสไปสาธิตร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับวิธีการแปรรูปพืชสมุนไพรใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง เช่น สมุก้อนกรี เชอร์รีน สมุกเหลว แซมพู ครีมนวด น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า น้ำยาเอนกประสงค์จากน้ำมักชีวภาพ จนเป็นที่สนใจยอมรับในเรื่องคุณภาพ ประสิทธิภาพของพืชสมุนไพรแปรรูป นอกจากนี้ยังสามารถรักษาโรคเน่าเสื่อยืด โรคเชื้อรา ข้อด้วยแก้ จุดดำงำ แต่สิ่งใดได้ ส่งผลทำให้คนในชุมชนให้ความสนใจและสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทางกลุ่มกีบังคงมีปัญหาที่ต้องพัฒนา

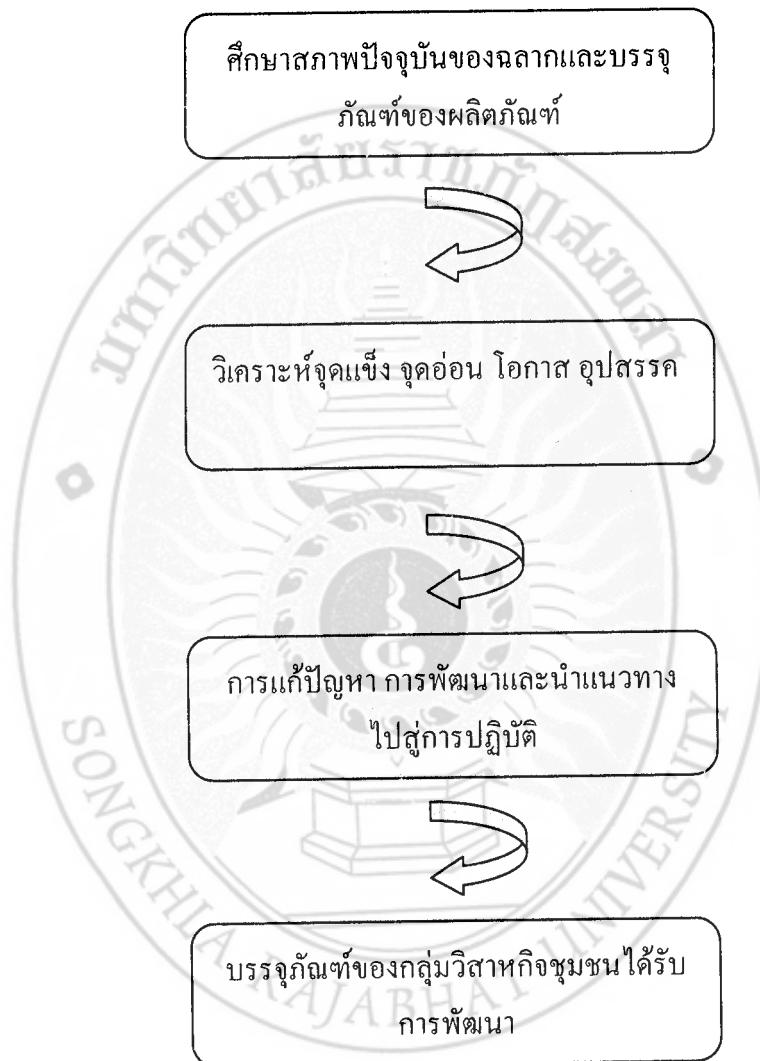
ปรับปรุง คือ ปัญหาด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และฉลากสินค้าที่ยังคงคุ้ดเคี้ยวไม่น่าสนใจ ไม่สะคุตตา ดังนั้นผู้วิจัยได้เลือกเห็นว่า เมื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูด เครื่องสำอางสมุนไพร มีผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์เป็นที่ดึงดูดใจและทันสมัย ก็จะสามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนฯ เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นการขยายตลาดสินค้าเพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกปัญหาด้านนี้เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาการออกแบบป้ายฉลากและบรรจุภัณฑ์ของ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของฉลากและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูด เครื่องสำอางสมุนไพรฯ
2. ศึกษาวิสาหกิจชุมชนสวนตูดเครื่องสำอางสมุนไพรฯ โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ด้วยวิธี SWOT Analysis
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูดเครื่องสำอาง สมุนไพรฯ และนำแนวทางไปปฏิบัติจริง
4. ประเมินผลการปฏิบัติเมื่อมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูด เครื่องสำอางสมุนไพรฯ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะด้านสภาพบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจสวนตูต เครื่องสำอางสมุนไพร เลขที่ 61/1 หมู่ 5 ตำบลเขารูปช้าง อําเภอเมือง จังหวัดสงขลาเพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนาทางด้านบรรจุภัณฑ์ โดยนำไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลการปฏิบัติ

เป้าหมายการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายที่รูปแบบของฉลากและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง สมุนไพรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ได้รับการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานและสะดวกตามที่ต้องการ โดยความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูตเครื่องสำอางสมุนไพรฯ จำนวน 60 คนและผู้วิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูต เครื่องสำอางสมุนไพรฯ
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ปัญหาของบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูต เครื่องสำอางสมุนไพรฯ
3. ได้แนวทางในการศึกษามาใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง ทำให้มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนตูตเครื่องสำอางสมุนไพรฯ
4. ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานจากการปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาขึ้นต่อไป

นิยามศัพท์

1.กลุ่มวิสาหกิจ หมายถึง กลุ่มสมาชิกชาวบ้านที่รวมตัวกันประจำ ณ เลขที่ 61/1 หมู่ 5 ตำบล เขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีลักษณะเป็นธุรกิจที่นำสมุนไพรมาเป็นส่วนผสมในการทำ ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แซมพู ครีมนวด สบู่ และน้ำมันนวดสปาโดยมุ่งเน้นให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.เครื่องสำอางสมุนไพร หมายถึง ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่นำสมุนไพรมาเป็นส่วนผสมใน การทำผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แซมพู ครีมนวดผ่อน และน้ำมันนวดสปา

3.ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าของวิสาหกิจชุมชนส่วนตูดเครื่องสำอางสมุนไพร ๆ ได้แก่ แซมพู ครีมนวดผ่อน และน้ำมันนวดสปา

4.ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพร หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำสมุนไพร ได้แก่ ส้มป่อย คำลึง ฟ้าทะลายโจร มะคำดีกวาย ใบหนาด โดยนำส่วนของใบ ดอก ผล มาผ่านขั้นตอนการ แปรรูป เช่น การหั่น การบด การสกัดแยก รวมทั้งการผสมกับสารอื่น ๆ จนเป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องสำอางสมุนไพร

5.บรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่จะใช้บรรจุหรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์อาจเป็นภาชนะ หรือวัสดุ อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกต่อการขนส่ง การเก็บรักษา การจัดจำหน่ายและเพื่อการ ต่อสาธารณูปโภค

6.การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การพัฒนาในด้านฉลาก (label) และรูปแบบบรรจุภัณฑ์ (packaging) ของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรให้สอดคล้องตามกันขึ้น

7.การออกแบบ หมายถึง การนำเสนอรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ไปออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ลักษณะของสินค้า ตลอดจนรูปร่างหน้าตาของผลิตภัณฑ์เปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ที่ ต้องการ